

מסורת הש"ס

(א) פסחים ה"ה, (ב) פסחים ה"ה, ע"ש כלל'ס פ"ו מ"ח, ה"ה. ע"ש כלל'ס ה"י"ג (ג) קדושין טו: בברכות ו: י. מנחות ק"א, (ד) [לעיל ק"ג: וס"ג], (ה) שבת ק"ל. יבמות י"ד, (ו) [ג"ל ברוך בשבת], (ז) [בערוך יאחא דטווסא], (ח) ע"ז לה., (ט) [אחד מאחד ומאת'ס רש"י], (י) [בז"ק עט: ובז"ב כג. אחא ח"ן פורסין נשויין ליווים וכן בנשי' שם נשויין וכן בשמנה שבמשניות ובפ"י המשנה להרמב"ם והגרנטורה והרמ"ם אחא נשויין ובע" בנשי' תענית י. ד"ה ריבא דרע דרשי' בשבת ק"ל. לא תב שום רחא אלא תב ריבא י"ד עופות וכן לעיל ד: פ"י ז"ד ובשבת י: ז"ל רשי' ט"ז ריבא פורס נשויין לנר' ח"ה ועף ובשבת קמו: לא פורסין נשין ליווים ובין נבין רשי' דכאן ז"ע ובמבדרי ים מדר לנשה בן דומה לו אין הארכמי בנ"ד], (כ) ג"ל ויוב פעמים שהפיר מוסף מאח'ס ומאח'ס והקשין והעך שהיו מקודס כבר גדולין שוב לא כ"י רש"י ורי"מ, (ל) [ונוש' מוס' פסחים כ"ד: ד"ה אמת],

הגהות חב"ח

(א) במשנה העמודי בעור של קבה אם יש כ"ל' וחיבת כשרה נמחק: (ב) תוס' ד"ה והיתה וכו' ה"א למעוטי ה"א דלא:

הגהות מהר"י

[א] רש"י ד"ה עווסא, פוארין. נכתב על הגליון ע"י לעיל ד' סג ע"א בנשי' ד"ה שדורי כפות ומ"ש על הגליון שם:

הגהות מהר"ב

[א] רש"י ד"ה הוסף וכו' מאח'ס דהימר והאחד של איסור כ"ל':

מוסף רש"י

ולפרוך מה לכלאי הכרם בו'. וקא טלקא דעתך אלא נאסרין אלא גידוליה ולכן לא היתה להן שעת הכושר (פסחים כה.). זאת אומרת, מלגל ספר' הכי ש"מ כלאי הכרם עיקרן נאסר. אף הדין דהימר נמי ידע שאף הוריעה נאסרת, אלא סבור משעת זריעה נאסרת, וכן משעתו, אלא ה"א להימניה, דמינעין לפרושי מהי לכלאי הכרם שכן לא היתה להן שעת הכושר משעה שגלו לכלאי, תאמר בצבר בחלב שהיתה לו שעת הכושר משעה שגל לכל' זה, דאם שוריה כל היום בחלב אינו נאסר בקי, ומשני עיקרן נאסרו במשעורם ולא משעורן, וכמה מגומגומי ים בה, חדל דעממל ללא מוסר' משום דאחמי לא בשר בחלב תשיב ליה והרי הוא כאלו זה לצד זהו לצד, וכן כלל'ס כל זמן שלא נשרשו הרי הן כמגוחין כדאל, ועוד כי אמר לעיל חמך בפסח יוכיח מינעי ליה למימר שהיתה לו שעת הכושר מתקשר חמך בפסח, והא לימא, ועוד דממנויה רב שמעיה הוסף אין לא הוסף לא מכלל דליכא מאן דטליק דלעמיה משעת זריעה אלא הוה טלקא דעמיה תוספת אין עיקר לא, ולשון עיקרן משמע דפרשישם, דלעשה תורה הוה הכי ליה למימר זאת אומרת כלאי הכרם בנשרשה נאסרו (שם), המעביר עצרין נקוב בכרם. חרעים בתווי שכבר אמרו, הוסף האמת בכרם מאח'ס, אחד מן המאח'ס שיש בו עשוי, שמתחלה היו בו ק"ט'ט שיעורים מתוספת ים בו מאח'ס, אסורין, לפי שאין בתימר הראשון כדי לנטל התוספת האסור, שהערלה וכלל'ס אין בטלין אלא מתחלה של היתר לבד האיסור, לא הוסף מאח'ס אלא פחות כל שהוא, מותר דיש בו כדי להעלות בלחד ומאח'ס, ובספרי יליף ליה מתרומה שעולה בלחד ומאלה, וכלל'ס שכלל את אסוריו שאסורין בהנאה, כפל את עלייתן, ודוקא נקט נקוב דיונק מקרקע דרך אור (שם), לא הוסיף לא. אלאמה אין הוריעה נאסרת (שם), המולאה. גידולין (שם), הדורע. הראשון (שם), דורע ומקרקע. בכרם, בהשרשה. דמכחי הורע משמע שאף הוריעה נאסרת, מיהו קודם השרשה תאמך דמנחא כדאל דמי (שם), דורע וכו'. קודם לכן, הוסיף אין לא הוסיף לא. דמכיע מלגל (שם), מה להלן בו' ומותר בהנאה. דמכיע לכלל תשליטן חמו (קדושין טו: בברכות י.), הוי בורחין עצים. בשבת, לעשות פחמין. לני יוים, כדי לעשות ברדל. אחמל של מילה, דקסבר ר"א מכשירי מלוא דוחין שבת כמלוא עממה (יבמות יד.).

חדא מחדא. כגון בריש מילתא דבעי לאמרוי מערלה לחודה פרכין

קולא וחומרלא ולא כל דהו: **חדא מסרתי**. כגון שהשכנו מה לערלה שכן לא היתה בו' וסייעתנו ראיית דברינו בדבר אחר כגון חמך

בפסח יוכיח פרכין אפילו כל דהו אם וחומרלא שהשכנו מה לחמך בפסח שכן כרת והיה צדינו תשובה כל דהו השוה בשני המלמדין היינו משיבין אותה אע"פ שלא חזר דעין ולא בלנו להלד השוה: **אכל חדא מסלם**. כגון זו שאמרנו כלל'ס יוכיחו אי הדר דינא וחמי כמה הלא אם היה צדינו תשובת קולא וחומרלא להשיב על כלל'ס כגון מה לכלל'ס שכן כך וכך דליתרין מיהדר דינא ומיייתי כמה הלא פרכין כל דהו על מה הלא אכל כל כמה דלא הדר דינא לא פרכין כל דהו אפילו שוים בכולהו כך המדות מסורות צדינו מסתי: **ולפרוך מה לנלאי הכרם שכן לא היסה להם שעת הכושר**. דקס"ד אין הוריעה נאסרת אלא הגידולים ולהם לא היתה שעת הכושר מעולם: **ואם אומרם**. מדלא פריך הכי ש"מ כלאי הכרם עיקרן נאסר אפילו הוריעה עממה נאסרת משנשרשה: **עיקרן**. השרשתן נאסרת ולוריעה הוצת היתה לה שעת היתר כל ימינה משבחה לעולם עד שנשרשה: **ענין נקוב**. חרעים זו והעצירו בכרם ויכין דנקוב הוא יונק מן הכרם: **הוסף מאח'ס**. הוסף בתוך הכרם אחד ממאח'ס שגדל הירק או גרעניי החרעים בתוכו דהו להו מלוא תשעיש ותשעה דהיתר וחלק המאח'ס הוי איסור אסור וכל שכן אם הוסף יותר דכלאי הכרם אין בטלים עד שיהו זו א' מאח'ס דהימר והאחד (ומאח'ס) של איסור: לא הוסף. מאח'ס אלא פחות כל דהו וכגון שיש בתימר מאח'ס זו דהוי איחו אחד ומאח'ס ט' מותר: **ומלגל**. משמע מיליוו ותוספתו: **וכסבי הורע**. דמשמע זריעה עממה: **זרוע מעיקרו**. בתוך הכרם נאסר מיד בנשרשה: **זרוע ונא**. שהיה נשרש כבר בתימר חוץ לכרם צעין מלגל: **מסתיסין**. דקמתי בשר בחלב אסור בהנאה דלא כי האי תנא: **מה להן מוסר בהנאה**. דמכחי ביה [שמות כב] לכלל תשליטין אותו: **זאת אומרת, לכדשמואל**. חד לחלב ומתה וחד לרבות שליל וחד להוציא עממלה (לעיל דף ק"ג): **קסבר ר"ע בו'**. וכל הני גדי קראי יתירי ינינה לדרשה מדהוה ליה למיכתב בכולהו לא תבשל בהמה

וכתב גדי שמע מינה לדרשה פרט לבהמה עממלה ולחיה ולעוף וחלב ומתה ממשמעותיה דגל' משום נמי חלב ומתה ואי משום דלאסרי וקיימי ואין איסור חל על איסור לא לא כמיז ברינא קסבר ר"א איסור חל על איסור הילכך חלב ומתה לא צריכי קרא לרביי ואמו ממשמעותא וכן שליל: **מאי אינא צין ר"ע**. דנפקא ליה מגדי פרט לעוף וצין רבי יוסי הגלילי דנפקא ליה מבחלב אמו: **רבי יוסי הגלילי סבר היה דאורייתא**. דכל שהוא אסור משום נבלה מיהא זו בשר בחלב חוץ מן העוף שאין לו חלב אם: **עוף אינא צינייהו**. ר"ע דפריש דלינו מן המורה ליה בעוף: **רבי אליעזר**. אית ליה מכשירי מלוא דוחין את השבת צמחיה שדומה את השבת ואם אין לו אומל למולו בשבת כורמין עוים לעשות פחמין ועושין אומל [שבת ק"ג]. **רישנא**. לייד שפות רישנא לשון אין^א פורסין רישבין ליווים: **ואו עווסא**. פוארין: **בתנא' קנס**. חלזן קרוש שבתוך הקבה: **ושל נבלה**. בגמרא [ש"ס] פריך אטו דעובד כוכבים לאו נבלה היא: **המעמיד**. חלזן: **בעור הקבה**. דהוא בשר: **אם**

דפשטיה תירא בטרפה מיירי: **הבועמיד בעור שר' קבה אם יש בה בו'**. דקמל דגממל מפרש עממל דלסרו גצינות העובדי כוכבים מפני שמעמידין אותם בעור קבת נבלה מאי איריא נבלה אפילו כשרה נמי ויש לומר דמשום בשר בחלב לא היו אסורין מספק משום דליכא אלא איסורא דרצנן דדךך צישול אסרה תורה:

משמע הא מדרבנן יש לו אכל רבי יוסי הגלילי דלא פריש האי לישנא שרי ליה לגמרי: **פניא נמי הכי**. דלרבי יוסי הגלילי אפילו איסורא דרצנן לית ליה בעוף: **רבי אליעזר**. אית ליה מכשירי מלוא דוחין את השבת צמחיה שדומה את השבת ואם אין לו אומל למולו בשבת כורמין עוים לעשות פחמין ועושין אומל [שבת ק"ג]. **רישנא**. לייד שפות רישנא לשון אין^א פורסין רישבין ליווים: **ואו עווסא**. פוארין: **בתנא' קנס**. חלזן קרוש שבתוך הקבה: **ושל נבלה**. בגמרא [ש"ס] פריך אטו דעובד כוכבים לאו נבלה היא: **המעמיד**. חלזן: **בעור הקבה**. דהוא בשר: **אם**

ולא נאסר קודם השרשה והיתה לו שעת הכושר קודם השרשה: מתיב רב שמעיה בו' המעביר עצין נקוב בכרם כלומר עצין נקוב שיש בו זרע והוא כלל'ס בכרם: אם הוסיף במאח'ס כלומר שהוסיף בכרם במאה וחשעים וחשע חליקים כלומר בצבנות אצבנות והתוספת משלים למאח'ס הרי זה [אסור] עד שיהא במאח'ס בכרם לבד תוספת הורע שהוא מאח'ס ואחד: הוסיף ט' ודאי בשל לא הוסיף ט' וכיצד אמרת דנאסר משעת השרשה: אמר רבא תרי קראי כתיבי פן תקדש המלאה וכתוב הורע. כלומר המלאה משמע עד שחלוטין הורע משמע משעה שיוורע הדוא משעת השרשה: הא כיצד זרוע מעיקרו בהשרשה. כגון ז' המעביר עצין בכרם דהוא זרוע מעיקרא זרוע וכו' הוסיף אין לא הוסיף דלא כי האי תנא כי' כלומר מתניתין דקתני בשר בחלב אסור בהנאה דלא כי האי תנא. קא סבר ר' עקיבא איסור חל על איסור כי' כלומר ולא צריכי לכדשמואל בין ר' יוסי הגלילי לר' עקיבא אינא ביינייהו חיה

כל הבשר פרק שמיני חולין

קמז.

חדא מתרתי אפיצו כל דהו פרכינן. משמע אע"ג דלא הדר דינא וא"ת א"כ מיד כשאמר חמך בפסח יוכיח נפרוך שכן גדולי קרקע ושוב לא יוכל לומר כלאי הכרם יוכיח וי"ל דמתחלה היה יכול לומר חמך בפסח וכלאי

הכרם יוכיחו דהו להו תלתא ועוד דהוה מני למימר בשר תקרובת עבודת כוכבים יוכיח וכי תימא מה לתקרובת שכן מטמא הא דמטמא היינו מדרבנן כדפרשיט בפ"ק (לעיל דף יג: ד"ה תקרובת):

עיקרן נאסר. משמע שאף הקשים והעך נאסרין וכן משמע בפסק כל שעה (פסחים דף כו:): דלמרינן תנור שהסיקוהו בקליפי ערלה או בקשים של כלאי הכרם חדש יומין ומימה דנפסק האשה שנפלו לה נכסים (תכופות דף פ.פ.) משמע דשרו גזי המוציא הוצאות על נכסי אשתו עבד רב יהודה עובדא בחצילי זמורות רב יהודה לטעמיה דלמר אכלה ערלה שביעית וכלל'ס הרי זו חוקה פירוש דלא אינו יכול לאכול אלא זמורות וי"ל דקשין ועץ שהיו קודם שזרע כלל'ס מותר עד שיוסיף מאח'ס ט' ורוב פעמים שהפרי הוסיף מאח'ס ונאסרו הקשין והעץ שהיו מקודס כבר גדולין ושוב לא יוסיפו מאח'ס אכל ודאי כל מה שגדל אחר שזרע כלל'ס אסור אף הקשין והעץ: **והייתה להם שעת הכושר** קודם השרשה. הקשה הרב רבי

משה כהן דפצ"ק דמנחות (דף יד.) אמר אי ממסקה ישראל ה"א (ב) היכא דלא היתה להן שעת הכושר דומיא דערלה וכלאי הכרם והלא משמע דהיתה להן שעת הכושר וי"ל דהתם מיירי ציין שעושין ממנו נכסים למזבח דבעי שהיה ממסקה ישראל ואותו לא היה לו שעת הכושר דמה שגדל לאחר זריעת הכלל'ס הוא אסור (ואותו לא היתה לו שעת הכושר) ומה שגדל קודם מותר ואינו נאסר כשהוסף מאח'ס אלא משום תערובת שנמצער עס מה שגדל אח"כ והגרעניינס שזרעו הוא דהיתה להן שעת הכושר: **מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה**. וי"א ע"ג דליכא למילף איסור הנאה צקל וחומר דלעיל קא סבר אין ג"ש למתא וליתין מיניה אף היתר הנאה והתא (לעיל דף סח:) דלאסרי אף בהנאה וגלי לן ק"י דילפינן מינייהו ור"ש דהכא סבר דפשטיה תירא בטרפה מיירי: **הבועמיד בעור שר' קבה אם יש בה בו'**. דקמל דגממל מפרש עממל דלסרו גצינות העובדי כוכבים מפני שמעמידין אותם בעור קבת נבלה מאי איריא נבלה אפילו כשרה נמי ויש לומר דמשום בשר בחלב לא היו אסורין מספק משום דליכא אלא איסורא דרצנן דדךך צישול אסרה תורה:

משמע הא מדרבנן יש לו אכל רבי יוסי הגלילי דלא פריש האי לישנא שרי ליה לגמרי: **פניא נמי הכי**. דלרבי יוסי הגלילי אפילו איסורא דרצנן לית ליה בעוף: **רבי אליעזר**. אית ליה מכשירי מלוא דוחין את השבת צמחיה שדומה את השבת ואם אין לו אומל למולו בשבת כורמין עוים לעשות פחמין ועושין אומל [שבת ק"ג]. **רישנא**. לייד שפות רישנא לשון אין^א פורסין רישבין ליווים: **ואו עווסא**. פוארין: **בתנא' קנס**. חלזן קרוש שבתוך הקבה: **ושל נבלה**. בגמרא [ש"ס] פריך אטו דעובד כוכבים לאו נבלה היא: **המעמיד**. חלזן: **בעור הקבה**. דהוא בשר: **אם**

ולא נאסר קודם השרשה והיתה לו שעת הכושר קודם השרשה: מתיב רב שמעיה בו' המעביר עצין נקוב בכרם כלומר עצין נקוב שיש בו זרע והוא כלל'ס בכרם: אם הוסיף במאח'ס כלומר שהוסיף בכרם במאה וחשעים וחשע חליקים כלומר בצבנות אצבנות והתוספת משלים למאח'ס הרי זה [אסור] עד שיהא במאח'ס בכרם לבד תוספת הורע שהוא מאח'ס ואחד: הוסיף ט' ודאי בשל לא הוסיף ט' וכיצד אמרת דנאסר משעת השרשה: אמר רבא תרי קראי כתיבי פן תקדש המלאה וכתוב הורע. כלומר המלאה משמע עד שחלוטין הורע משמע משעה שיוורע הדוא משעת השרשה: הא כיצד זרוע מעיקרו בהשרשה. כגון ז' המעביר עצין בכרם דהוא זרוע מעיקרא זרוע וכו' הוסיף אין לא הוסיף דלא כי האי תנא כי' כלומר מתניתין דקתני בשר בחלב אסור בהנאה דלא כי האי תנא. קא סבר ר' עקיבא איסור חל על איסור כי' כלומר ולא צריכי לכדשמואל בין ר' יוסי הגלילי לר' עקיבא אינא ביינייהו חיה

(א) נראה דל"ל הוסף אין כלומר אם הוסף לא נאסר לא הוסף לא. (ב) נראה דל"ל כגון שזרע בתוך הכרם הדוא זרוע מעיקרה בנשרשה זרוע וכו' כגון המעביר עצין נקוב בכרם הוסף אין וכו':

עין משפט רב מצוה

ק"ב א ב מ"י פ"ה מהל' כלל'ס ה"י"ג כג מוש"ע י"ד ס"י רלו סעי' ט ז:

ק"ב ג מ"י פ"ד מהל' תאכלות אסורות הל"ע ופ"ט הל"ז וע"י בשבועות ובכ"מ וצ"מ סמך לאין קלד מוש"ע י"ד ס"י פו סעי' יא:

תורה אור השלם

1. לא תורע ברמך בלאים פן תקדש המלגל הורע אשר תורע ובהיות הקרם: דבריו כב ט לא תאכלו כל גבלה לגר אשר בשערך תתננה ואכלה או מבר לבבך כי עם קדוש אתה לך אלהיך לא תבשל גיד בבלב אמה: דבריו יד כא 3. ואנשי קדש תהיון לי ויבשר בשרה קרפה לא תאכלו כלכל תשלכון שמות כב ל אהו:

לעזי רש"י

פוארין [פא"ר]. טווס.

שיטה מקובצת

[א] אע"ג דאיכא למילף איסור הנאה בק"י כדלעיל, ג"ב ע"י תוס' מנחות ק"א ע"ב:

רבינו גרשום

אי מצין למיפרך כל דהו לא פרכין. כלומר ולא מצין למיפרך מה להצד השוה שבחן שכן גדולי קרקע הדוא פירכא לאו קולא וחומרא הוא: ולפרוך מה לכולהו שכן גדולי קרקע כלומר דערלה וחמך וכלאי הכרם: אלא אמר ריש לקיש חדא מחדא. כלומר כדבעין ומחמך קולא וחומרא פרכין כלומר לאו אית לן פירכא דמצין למיפרך מה לערלה שכן חומר כך וכן תאמר בבשר בחלב שקיל כך וכך הדא היא פירכא פרכין, אבל פירכא אחרינא לא כגון מה דלית וחומרא וקולא כגון מה לכולהו שכן גדולי קרקע דהיא לא קולא ולא חומרא: חדא מתרתי פרכין אפי' כל דהו. אע"ג דלא הדר דינא: חדא מחדא כגון הכא דמפקינן בשר בחלב דאסור בהנאה מתלת מערלה וחמך וכלאי הכרם אי הדר דינא ואתי מן הצד פרכין אפי' פירכא אחורנא אע"ג דלית וחומרא וקולא כגון מה לכולהו שכן גדולי קרקע אכל אי לא אחי במה הצד כגון הכא דלא אחי במה הצד קולא וחומרא פרכין פירכא אחורנא לא קולא ולא חומרא: זאת אמרת כלאי הכרם עיקרן נאסר כלומר משעה ששרש עיקרן נאסר